Produksjon av økologisk frukttre

– erfaringer fra Telemark

Utarbeidet av Vestfold Bondelag i samarbeid med Økofrukt DA
Tekst: Svein Øivind Solberg

Foto: Alf Kigen

Olav Jønsi har 18 års erfaring med økologisk epleproduksjon på egen gård, som ligger mellom Gvarv og Notodden. Sammen med Alf Kigen har han etablert en økologisk plantesko-le – ØkoFrukt DA. Virksomheten er godkjent av Mattilsynet og av Debio og har siden 2004 hatt en omsetting på 2-3000 trær årlig.

Planteskolen har oppformering av økologiske grunnstammer. Denne er den første i sitt slag i Norge, og produksjonen muliggjør utbud av økologisk ettårig pisk. Et viktig fokus er å få frem grunnstammer som balanserer godt med podekvistenes sortsegenskaper. En grunn-stamme som står godt, trenger ingen oppbin-ding, og planteskolen har – via Eliteplantesta-

sjonen på Sauherad – fått inn materiale fra Finland som er interessant.

Poding

Podekvistene hentes inn fra de beste trærne i etablerte økologiske felt. Kvistene går gjennom en nøye kvalitetskontroll og varmebehandling før podingen tar til. Podingen tar til på etter-vinteren og pisken kan leveres fra august samme år. Å kunne tilby økologisk ettårig pisk er viktig. Det er nettopp dette som brukes i større utplantingsfelt. De har også økologisk godkjente grunnstammer for salg for dem som ønsker å pode selv. Større partier må bestilles. Dette er vanlig praksis i fruktmiljøet.

Sorter for økologisk produksjon

For økologisk produksjon er det viktig å ta i bruk sorter som kombinerer god smak med motstandskraft mot skurv og andre skadegjø-rere. Av eplesorter er 'Discovery', 'Aroma', 'Rød Aroma', 'Katinka' og 'Katrine' aktuelle. Videre er de nye sortene fra Graminor ('Nanna', 'Idun' og 'Eir') også interessante. Jønsi og Kigen samarbeider også med Johannes Øydvin ved UMB om utprøving av nye skurvresistente sorter. Her er 'Ingelin' og 'Ritt Bjerregård' aktuelle i tillegg til 'Katinka' og 'Katrine'. Den tsjekkiske sorten 'Rubin' er også aktuell.

Eplesorter for økologisk dyrking (kilde: Røen 2002).

Hovedsorter	Prøvesorter	Spesialsorter
'Discovery' 'Aroma' 'Raud Aroma'	'Nanna' 'Eir' 'Idunn' 'Katinka'	'Kronprins' 'Katja' 'Tohoku 2' 'Filippa' 'Raud Ingrid Marie' 'Elstar'

Forslag til kombinasjoner av hovedsort og pollensort

Hovedsort(er)	Pollensort(er)	Merknad
'Aroma'	'Katinka'	Avlingsregulering hos 'Katinka' for å unngå vekselbæring.
'Aroma' + 'Discovery'	'Eir' + 'Idunn'	For å sikre god pollinering av pollensort bør det plantes begge pollensortene.
'Discovery'	'Eir' + 'Idunn'	Jamfør over.
'Discovery'	'Katja'	
'Discovery'	'Tohoku 2'	

Kultursorter

Jønsi og Kigen er også opptatt av at det finnes gamle sorter som kan være interessante å hente inn igjen. Det kan være en smak fra barndommen, minner om noe godt. Plantesko-len kan derfor tilby slike sorter på bestilling eller pode grener av gamle sorter på nye grunnstammer. Av sorter de har er 'Ingrid Marie', 'Silke', 'Filippa', og 'Signe Tillisch'. De kan også motta kvister i posten dersom disse er skåret og pakket forsvarlig. Årsskudd som er minst 5 millimeter tykke skjæres i januar eller februar og pakkes i fuktig avispapir og plast og sendes på raskeste måten.

Olav Jønsi (tv) og Alf Kigen

Mer informasjon

Røen, D. 2002. Sortsval i økologisk epledyrking. I: H. Mundal (red.). Plantemøtet Vestlandet, Grønn forskning 06/2002:82-86 - Se også Frø og Formering 5A.

Økofrukt DA: www.okofrukt.no eller tlf. 35 95 73 08

Deler av denne informasjonen er tidlige gjengitt i Norsk Frukt og Bær, desemberutgaven 2004.

Sist oppdatert 25. oktober 2006

Nasjonalt Pilotprosjekt for Økologisk Formeringsmateriale

Tema 1 – Engfrø
Tema 2 – Såkorn
Tema 3 – Settepotet
Tema 4 – Grønnsaker og urter
Tema 5 – Frukt og bær
Tema 6 – Generelt om frø

Last ned fra www.agropub.no eller www.grontfagsenter.no/of

Utgitt med støtte fra Statens Landbruksforvaltning